

S O K F É L E .

7. Szám.

Béts. Januárius 24-dikén.

1834

Emlékeztető Jegyzetek.

J a n u á r i u s .

22 Jan. — 1710. Rákótzty tönkre veretik. Vége a' Malecontentusok hatalmoknak. — 1763. Szül. Posselt híres német történet író. — 1798. Hollandia Batavi köztársaságnak kiáltatik ki. — 1809. Bonaparte József fényes bémentele Madridba.

23 Jan. — 1742. A' Lintzi frantziaörség — 10,000 ember, megadja magát az Austriaiaknak 's megígéri hogy egy évig nem harthatol M. Theresia ellen. — 1808 † Grétzben Nagy Mihályi gróf Staray ts. k. haditárnok.

24 Jan. — 1679. Szül. Breslauban Baró Wolf nagy philosophus. — 1755. Szül. Bétsben Alxinger költő. — 1800. A' Frantziák megígérik, hogy kitakarodnak Egyptomból.

F e l a d á s .

Midőn 15 Török és 15 Keresztyén egy hajón úsztak volna a' tengeren: hirtelen igen dühös szélvész támadt. Minekutánna minden portékát és terhet a' vízbe hánytak: a' kormányos azt mondta, hogy még az útas személyeknek felét is a' tengerbe kell hányni, ha azt akarják, hogy mindnyájan el ne süllyedjenek. E' végre sorsot akarván vetni, őket sorba állította egymás után, és kilentzivel számlálván; minden 9-diket a' tengerbe vettette, mindég elől kezdvén a' számlálást, midőn a' sor elvégeztetett. Minekutánna a' kilentzesek kihányása elvégeztetett: úgy találtatott, hogy éppen a' 15 Török vettetett vízbe, a' 15 Keresztyén pedig megmaradt. Kérdés: hogy rendelte el a' kormányos a' 30 személyt, hogy a' Keresztyéneket szabadíthassa meg?

Toldalék a' M. Kurírhoz.

Felelet: Ezen feladásnak megfejtése készen jött által mi reánk a' régiektől, ezen emlékeztető versbe foglaltatva:

Populeam virgam mater regina tenebat.

A' 30 személynek elrendelése ezen versnek önhangzói szerént tétetett meg. Az önhangzók ezek: a, e, i, o, u, mellyek között az a jelent 1-et, az e' 2-öt, az i 3-at, és így tovább. Először Keresztyéneket kell kiállítani, azután Törököket, újra Keresztyéneket, majd ismét Törököket, és így tovább felváltva, míg mind a' 30 személy sorba nem állittatik. Legelől tehát 4 Keresztyént kell állítani, mert ennyit mutat a' versnek első szótagjában (po) az o önhangzó; azután 5 Törököt kell állítani, mivel ennyit jelent a' második szótagnak (pu) önhangzója az u; majd ismét 2 Keresztyént kell állítani, a' mint kívánja a' következő szótagnak (le) önhangzója az e; újra 1 Törököt, mivel a' következő szótagnak (am) önhangzója a, 's a' t. Így a' 15 Keresztyén megtartatik, a' 15 Török pedig a' tengerbe vetetik. — Ha nem kilentzivel, hanem tízivel számlálunk, azaz minden 10-diket vizre vetjük: úgy ezen versnek önhangzói szerént kell állítani a' 30 személyeket:

Res Paphi cum gente bona dat signa serena. Így is a' 15 Keresztyén szabadittatik meg, és a' 15 Török nyelettetik el a' tenger habjaitól.

De a' már a' kérdés, hogy mimódon lehet ekképen előre kijegyezni a' veszedelemre menendőket a' hasonló esetekben? Midőn p. o. a' hadi vezéreknek sok megbüntetni való katonáik vagynak, és ők annál fogva egész tsoportot vagy regementet kéntelenítettnek megtizedelni, mimódon ejthetik ők a' sorsot a' legvétekesebbekre?

Ezen kérdés megfejtése könnyű, mert tsak ez a' regulája: annyi zerust kell írni egymás után, a' men-

nyi a' vétkes személyek száma, és az elsőn elkezdvén a' számlálást, mindenütt keresztrel kell megjegyyezni alólról a' zerusokban, a' hanyadikat akarja az ember megbüntetni, és ezt a' megkeresztelést, újra meg újra elől kezdvén a' sort, mind addig kell folytatni, míg az elvesztendők száma ki nem telik. Így kell azután a' katonákat is ki állítani és elrendelni, és a' keresztrel megjegyzett zerusok helyére kell a' legbűnösebbeket állítani.

Ha p. o. 36 vétkes katona van, és a' 6 legbűnösebbeket akarja az ember megbüntetni, a' mikor őket megtizedeli, azaz minden tizediket a' rendből meglöveti: tehát úgy kell őket rendbe állítani, a' mint itt el vagynak rendelve a' 36 zerusok, vagyis arra kell vigyázni, hogy a' legbűnösebbek azokra a' helyekre állíttassanak, a' hol keresztet látszanak a' zerusok alatt.

```

o o o o o o o o o o o o o o o o o o o
  +           +           +           +
o o o o o o o o o o o o o o o
  +           +

```

Könnnyen lehet ezt a' regulát alkalmaztatni akár mennyi számú emberekre, és akár milyen mennyiség-re, a' mellyet akar az ember kivetni valamelly meghatározott számból.

Azt mondják, hogy József, ama' híres zsidó História író, ezen regulát használván maradt egykor életben másod magával 41 személy között. Ugyanis Hege-sippus a' Jéru'sálem megvételeéről írt 3-dik könyvében (vesd össze Józsefnek a' zsidó háborúról írt harmadik könyvének 14-dik részével) azt beszéli, hogy József Jotapata városának kormányozója lévén, ezen városnak Vespasianus által lett megvétele után kéntelenítettett egy barlangba vonulni, hogy a' győzedelmes Rómaiak dühösségét elkerülje, hol ő 40 katonát talált. Ezek mind olyan felháborodott indulatban voltak,

hogy inkább akartak meghalni és egymást leöldösni, mint magokat a' győzödelmes Rómaiak kegyelmére megadni. József le akarta őket verni e' bóldogtalan szándékról, de hijába; mert megmaradtak azok feltett szándékjokban, és fenyegették Józsefet, hogy ha ő is rá nem áll önkényt az ő akaratjokra, erővel fogják kényszeríteni, és szomorú szándékjok végre hajtását ő rajta fogják kezdeni. Ekkor kétség kívül oda lett volna a' József élete, ha nem lett volna esze és bátorsága magát mesterséggel megszabadítani e' dühösöktől. Tetttétvén tehát, hogy reá áll az ő akaratjokra, megtartotta a' felettek való hatalmát és tekintetét, és elhitte velek, hogy azon rendetlenségnek és zűrzavarnak eltávoztatására, melly támadhatna, ha egymást tsoportosan tolongva öldösnék, legjobb lesz rendbe állani, és elkezdvén az elsőn a' számlálást, megölni mindenkör az ennyidiket vagy annyidikat (a' szerző nem teszi ki, hogy hanyadikat), és ilyen renddel folytatni az öldöklést mind addig, míg végre egy ember marad meg, a' ki osztán tartozzék maga magát megölni. Ebben mindnyájan megegyeztek; József tehát rendbe állította őket, és olyan jó helyet választott magának, hogy az öldöklés végig folytattatván; ő maga maradt meg egy másikkal, kit hasonlóképpen életben megtartott, mivel látta, hogy tökéletes engedelmességet lehet tőle várni.

Minthogy mind öszve 41-en voltak, ha felteszszük, hogy József azt rendelte, hogy sorban minden harmadik személyt meg kell ölni; könnyű megtudni, a' fellyebbi regula szerént, hogy magát 31-diknek állította, és azt, a' kit magán kívül meg akart tartani, a' 16-dik helyre rendelte.

Sz. J.

A' 9-es számnak jeles tulajdonságáról.

A' 9-es számnak az a' jeles tulajdonsága van, hogy az ő sokannyijainak vagy multiplumainak számjegyei öszveadatván mindég elosztathatnak magával a' 9-el maradék nélkül. P. o. a' 9-nek kétannyija 18, ennek számjegyeinek summája $1+8=9$, melly szám elosztathatik 9-el maradék nélkül. A' 9-nek 21 annyija vagy $9 \times 21 = 189$, mellynek jegyei öszveadatván tesznek $1+8+9=18$ -at, melly szám 9-el elosztható. Egy szóval ha valamely számnak minden jegyeinek summája 9-el elosztathatik: úgy magát azt a' számot is el lehet 9-el osztani maradék nélkül. Vegyük fel p. o. a' 4923 számot, ennek számjegyeinek summája $4+9+2+3=18$, és így 9-el elosztható: innen az egész szám, vagy maga a' 4923 is elosztathatik 9-el maradék nélkül, és lesz a' részes 547.

Megmutatása ezen nevezetes Theoremának. Álljon a' szám p. o. négy szám jegyekből, mellyek jelentesenek ezen négy betűk által: a, b, c, d. Minthogy pedig a' számokban a' helyre is tekintetnek kell lenni; ha az a' jelenti az ezres számot, a' b a' százast, a' c a' tízest, a' d az egyest: az egész felvett szám így tétethetik ki ezen számjegyeket jelentő betűk által: $1000a + 100b + 10c + d$, vagy pedig ezeket művesekre felosztván $(999+1)a + (99+1)b + (9+1)c + d$. Már tehát az egész szám lesz $= 999a + 99b + 9c + a + b + c + d$. Ezen mennyiségnek első része a' 999a + 99b + 9c látnivaló hogy elosztathatik 9-el minden maradék nélkül; ha tehát a' másik része is, az a + b + c + d, azaz a' szám jegyeinek summája elosztathatik 9-el: úgy nyilvánvaló, hogy az egész számot is el lehet 9-el osztani maradék nélkül.

Sz. J.

A' Természet az emberhez.

T'zélom 's a' léptső, mellyen állasz titkok legyenek előtted. Légy ez úton meg elégedett, érezz, eszmélkedj, keress rendet és társalkodást. Szabaddá teszek, 's a' föld' urává. Tanúld ezen jógaidat használni 's be-tsűlni. Ne légy szolgálja se 'sarnok. Parantsaidban ne légy alacsony 's hiteztgett. Tartsd fel létedet, foglalatoskodjál és dolgozzál. Szedjél gyümöltsöket, vadászsz, halászsz, őrizd marháidat, vagy plántálj, vándorolj 's hajózz széllyel. Magad segíts ön szükségéiden. Étel 's ital kellemes érzetet gerjesztenek benned. Nyugalmat 's álmat akarok enyhülésedre költsönözni. Alkass magadnak fedélt, 's tüzet a' rideg tél jég fuvalmi között menedéket a' szélvész, 's az emesztő forró hév ellen árnyat. Honnod, lakod 's birtokod drágák legyenek keblednek. Tenyésztended nemedet. A' nőszésbe epedés és öröm, a' szerelembe gyönyör létez. Védd a' gyenge hölgyet. Légy atya testvér és háladatos fiu. Baratságot és szövetséget köss, 's tartsd meg azt. Segéld a' veszély 's szükségben levőt. Ne bánts senkit, de állandóan 's lelkesen védelmezd önnöd. Fegyvereket keress magadnak, 's soha se engedd a' férjfiui bátorságot el tsüggedni. Tekints széllyel valód körében, tanúld ösmérni a' mi körüléd van, 's a' mi valaha létezett. Hódolj az igazság', szépség', hőltseség 's erénynek. Törekedj minden felsőbb léptsőjére a' tökélynek, ha talán ez múlandónak tetszenék is. Meg kell hálnod; de e' miatt ne szorongj. Minden titok maradand előtted, minden év szakasz, környülmény' 's foglalatoságban. Még a' letünést is meg akarom neked könnyíteni. Ifjú korodban, midön felöle nem is álmodsz, örülhetsz földi létednek. Aggságodban, közelebb az örök éj komor ormaihoz, légy egykedvű, nyugodtan tekints a' le élt

év körre, 's képzeld hogy ez hiu vala. Reményld, hogy a' sir sötét homályán túl egy szebb élet vár rád. Ki vagyok én ne tudd; ki a' felsőbb örökletű Lény halhatatlan tulajdonod, 's kebled ki fogják fejteni, oltárokhoz, 's szelid halálra vezérlendnek ezek téged. — (Gager az erköltsi történet következményi.)

A' Gyógyszertári mérték.

Az orvos egy 'Sidó' beteg nőjének porokat íra azon feltétellel, hogy minden két órában egy kávé kanálhyit vegyen: kanalaik azomban igen nagyok lévén, szorosabb bizonytság végett rendelményét szóval úgy változtatá meg, „hogy a' porból mindég egy arany nehézségű mennyiséget vegyen.“ Más nap el jöve, de rettentő bámulatjára a' beteg nő sokkal veszedelmesb állapotba volt. „A' rendelés szerint használtatott e' a' gyógyszer?“ kérdé ő a' nyomorgó férjet. „Oh igen!“ felele ez óbégatva 's meg mutatá az üres katulyát. „Hát hová tettétek a' porokat innen?“ Mind be adtuk Thens Uram, viszonozá az Israel. „Mind? hiszen rendelésem szerint alig veheté be 12-ed részét!“ Egy khevessel többnek kellett volna lenni édes doktor úr, felele a' 'Sidó, nem vala voll arany itthon, hát három couranthalert vetthem a' mint közönségesen más betshületes ember is veszik.

Minden élő teremtések felett ember! te bírsz oly bizonyos sajátsággal, mely tégedet tulajdonkép' emberré téssen. Ön szorgalom által tökéletesebb lehetsz, és leszel is. Élted egész ideje belső tulajdonid ki fejlődésére tzelző törekedésedet teszi. Eröd szün nélkül eszközli ön gyarapodását. Akár el élét vénségben, akár tsetsemő zsengédben halj meg — tökéletesebben

lépsz boldogabb élet keblébe, mint hogy e' létre jöt-
tél. Ugyan is az embryotól, a' tsátsogni kezdő gyerek
korig vivő ut — talán hoszszabb — mint az abce-
t tanulótól Newtonig. Cs.

Ön maga Sklavja lenni — a' rab szolgaság sorsá-
nak leg boldogtalanabb neme. Cserey.

Minkám' tsókja.

Minkám kies tavaszkor
Kertjében andalogván
Egy balgatag méhetske
Rózsának nézte ajkát;
Lebegve rája szállott
'S rajt hagyta édes mézét
'S mérges, szuros, fulánkját.
Azért oly édes tsokja,
'S azért epeszti szívem'!

P. J.

Rejtett szó.

1234. Vonva féktelen érzemény;
56. A' lét folyam szekrénye;
123456. Vérverejtékü szülemény
Földünk fő éleménye.
789. Öltönyegnek ma használni
10. Szokták; de nem én se te.
78010. Mézzel folyva fel találni
Pannon föld közepette.
Mind. Hős lelkü Mátyás koriak
Kínizsyek Báthoriak
Halhatatlan hireben
Él Erdély' kebelében.

Megfejtés a' 6. számban: Vér, ér, rév.